

LÄNSIVÄYLÄ

Timo-Juhani Kyllönen sävelsi messun Espoo 550 -juhlavuoden kunniaksi

Urkuyö ja Aaria - 06.08.2008

Mari Piirainen

Urkuyö ja Aaria -festivaali tilasi espoolaiselta säveltäjältä Timo-Juhani Kyllöseltä messun juhlistaakseen Espoon kaupungin ja Espoon seurakuntien tänä vuonna yhdessä viettämää 550-juhlavuotta. Latinankielisiin teksteihin sävelletty Missa Festiva op. 78 kuorolle, jousille, lyömäsoittimille, uruille ja solisteille kantaesitetään Urkuyö ja Aaria -festivaalilla torstaina 7. elokuuta klo 22 Espoon tuomiokirkossa. Messun esittävät Suomen Kansallisoopperan orkesteri, NOVENA ensemble, urkuri Marianne Gustafsson Burgmann, sopraano Tiina Vahevaara ja baritoni Sauli Tiilikainen Kari Tikan johdolla.

Timo-Juhani Kyllönen, kuva: Studio foto

Vuodesta 1986 Espoon tuomiokirkossa järjestetty Urkuyö ja Aaria haluaa olla kehittämässä kirkkomusiikkia ja edistää sen esittämistä. Festivaalin suurimpiin tilausteoksiin kuuluvan uuden messun tilauksen lähtökohtana oli, että teosta voidaan esittää myöhemminkin ja käyttää myös jumalanpalveluksissa. Urkuyö ja Aarian taiteellisen johtajan Kari Tikan mielestä Timo-Juhani Kyllösen puolituntinen Missa Festiva on haasteellisuudestaan huolimatta toteutettavissa esimerkiksi seurakunnissa. Tätä edesauttaa messun tarpeeksi pieni kokoonpano. Kuulijalle messun moderni sävelkieli on helposti vastaanotettavaa.

Messun sävelkieli kuvailevaa ja värikästä

Missa Festivan kantaesityksen johtava Kari Tikka kuvailee messun monivivahteista sävelkieltä tekstilähtöiseksi. Säveltäjä Timo-Juhani Kyllöselle teoksen tekstillä ja sen emotionaalisella latauksella onkin merkittävä rooli hänen sävellysprosessissaan, melodioiden luomisessa ja orkesterivärien valitsemisessa. Kristikunnalle tärkeä Raamatun sanoma toi säveltämiseen oman haasteensa. Messun säveltäminen Raamatun latinankielisiin teksteihin on ollut Kyllösen haaveena jo pitkään.

Timo-Juhani Kyllöselle tilausteoksen kokoonpano oli mielenkiintoinen lähtökohta. Nuoruudessaan öljyvärimaalausta harrastaneelle säveltäjälle jousiorkesteri, lyömäsoittimet, kuoro, solistit sekä urut, jotka korvaavat puhaltimet, loivat ominaisväreillään sellaisen paletin, jonka eri värejä oli herkkua yhdistellä. Teoksen rytmikassa on kuultavissa kaikuja kosmopoliitin säveltäjän yhteyksistä erityisesti Latalaiseen Amerikkaan.

Kansainvälistä kiinnostusta jo ennen kantaesitystä

Missa Festiva on herättänyt jo ennen kantaesitystään kansainvälistä kiinnostusta. Lukuisia sävellyskonsertteja ulkomailla pitäen Kyllösen mukaan teosta tullaan mahdollisesti esittämään ainakin

Costa Ricassa ja Pietarissa. Teoksesta on tehty kustannussopimus Fennica Gehrmanin kanssa. Missa Festivan op. 78 kantaesittävät Kari Tikan johdolla Suomen Kansallisoopperan orkesteri, NOVENA ensemble, jonka valmentaa Nina Kronlund, Marianne Gustafsson Burgmann, urut, Tiina Vahevaara, sopraano ja Sauli Tiilikainen, baritoni. Urkuyö ja Aaria -festivaalilla Espoon tuomiokirkossa torstaina 7. elokuuta klo 22 pidettävässä konsertissa kuullaan myös musiikkia oopperoista Figaron häät, La Traviata ja Cavalleria rusticana. Konsertti järjestetään yhteistyössä Suomen Kansallisoopperan kanssa. Konsertin ohjelma löytyy osoitteesta www.orkuyofestival.fi.

Konserttiarvostelu.jpg - Gmail

Helsingin Sanomat 9.8.2008

31.3.2009 12.39

ARVIOITA

Juhlamessu soi railakkaasti

Urkuyö ja aaria Espoon tuomiokirkossa. Tiina Vahevaara, sopraano, Sauli Tiilikainen, baritoni, Marianne Gustafsson Burgmann, urut; Novena Ensemble, valmentanut Nina Kronlund, ja Suomen Kansallisoopperan orkesteri, joht. Kari Tikka. – Mozart, Mascagni, Verdi, Kyllönen.

KONSERTTI. Espoon kaupungin ja seurakunnan 550-vuotisjuhlan komistamiseksi Urkuyö ja aaria -konserttiin oli panostettu normaalia enemmän.

Kari Tikan johdolla Kansallisoopperan orkesteri soitti tempaavasti Mozartin Figaron häät -alkusoiton, ja Pietro Mascagnin *Sinfoninen välisoitto* oopperasta *Cavalleria rusticana* soi suloisen pehmeästi.

Tiina Vahevaara tulkitsi ilmeikkäästi ja vahvasti hui-

pentaen Verdin *La traviatan* aarian *Addio del passato*. Sauli Tiilikaisen baritoni oli sulaa vahaa, ja Germontin *Di Provenza il mar* samaisesta oopperasta kirvoitti raikuvat aplodit.

Timo-Juhani Kyllöseltä oli tilattu *Missa festiva* Espoon juhlavuoden kunniaksi. *Juhlamessu* olikin nimensä arvoinen.

Vaikka käytössä oli pienehkö orkesteri, sen runsaat lyömäsoitinosuudet, vahvat bassot ja tuhti urkusointi synnyttivät uljaan kajahtelun Tuomiokirkkoon.

Perinteisen messun standardimaisimmista ratkaisuksista poikettiin, ja *Juhlamessu* luonnehtii kaikkialla esiin pyrkivä latinalaisen rytmiikan tuoma liike-energia.

Ratkaisu oli onnistunut, sillä se valpasti muusikot ja toi esitykseen sähkökyttä.

Värikkään ja railakkaan messun kuoro-osuus on vaativa sointukielen moninaisuuden vuoksi, mutta Novena Ensemble selvisi koettelemuksesta hyvin.

Vahevaara ja Tiilikainen

saivat käyttää koko rekisterinsä ja taiteilla runsaissa hyppyissä.
Veijo Murtomäki

Nostalgiatrippejä

United Snakes: Henkilökohtaista URB-festivaalilla Stoassa. Ohjaus ja konsepti Arja Tiili, esiintyjät Petri Kanerva, Kaisa Niemi, Arja Tiili, Henna Kaikula ja Niki Sapanen; muusikot Kasper Laine, Antti Kivimäki, Ville Vääntäinen ja Joska Josafat, valot Jani-Matti Salo.

TANSSI. Arja Tiilin neljä vuotta sitten nähty teos *Raaka-aineet* kertasi katutanssin ja -kulttuurin historiaa 1980-luvulta lähtien. Jatko-osassa *Henkilökohtaista* mennään tekijöiden henkilöhistorioihin. Sekalainen soppa siitä syntyy, iloisen kirjava kuin elämä itse.

Stoan näyttämö on riisuttu putipuhtaaksi, mistä syntyy ikävä ristiriita teoksen intiimiyden kanssa. Kovin kolkossa maisemassa taiteilijat jakavat lapsuusmuistojaan.

Kokonaisuus on Tiilille

LÄNSIVÄYLÄ

- vaikuttaa ja välittää

Tilaustyö oli unelmien täyttymys

06.08.2008 14:50

Anne Lahnajärvi

Espoolaiselta säveltäjältä **Timo-Juhani Kyllöseltä** kaupungin juhluvuotta varten tilattu sävellystyö *Missa Festiva* on ihanteellinen sen esityspaikkaa, Espoon Tuomiokirkkoa ajatellen.

Tätä mieltä ovat huomisen kantaesityksen johtava **Kari Tikka** ja säveltäjä itse.

–Sävellys tilattiin varta vasten Tuomiokirkkoa ajatellen. Siihen haluttiin mukaan urut, mutta ei isoa orkesteria, eikä isoa kuoroa, koska kirkkoon ei mahdu, Tikka kertoo.

–Itselläni oli pitkäaikaisena haaveena tehdä messu, se oli kuin odottamassa takaraivossa. Oli kiva päästä toteuttamaan unelma, Kyllönen toteaa.

Uuden messun tilauksen lähtökohtana oli, että teosta voidaan esittää jumalanpalveluksissa myöhemminkin.

–Siinä ovat mukana kaksi solistia, kuoro, jouset, lyömäsoittimet ja urut, mutta ei esimerkiksi puhallinsoittimia. Pienehkö kokoonpano varmistaa, ettei se jää käyttämättä resurssipulan takia, Kyllönen sanoo.

Säveltäjä teki teoksesta sopimuksen vuosi sitten kesällä, sävellystyön hän saattoi päätökseen uudenvuoden iltotulituksen innoittamana.

–On hauskaa, että joskus koko maailman energiat väreilevät yhtä aikaa ja toisiaan myötäillen.

Säveltäjä kuuli teoksensa esityksen ensimmäistä kertaa tiistaina harjoituksissa.

–Vähän väriä kaipasin lisää, mutta huomenna soundit ovat varmasti kohdallaan, kun se esitetään oikeassa ympäristössä ja oikeilla uruilla.

Teos on sävelletty latinankielisiin teksteihin, joita tulkitsevat baritoni **Sauli Tiilikainen** ja joistakin ennakkotiedoista poiketen sopraano **Tiina Vahevaara**.

Teos on osa Urkuyö ja Aaria -festivaalia ja yhteistuotantoa Suomen Kansallisoopperan kanssa.

Teoksen kantaesitys on to 7.8. klo 22, Espoon Tuomiokirkko. Päivitetty ohjelma löytyy osoitteesta www.

Tuottelias Timo-Juhani Kyllönen julkaisee uuden levyn ja messun yhtäaikaan. - Tämä levy on syntynyt ihmisten välisen kommunikaation tuloksena, Kyllönen toteaa Pietarin valtiollisen sinfoniaorkesterin kanssa yhteistyössä syntyneestä äänitteestä. (Kuvaaja: Anne Lahnajärvi)

Missa Festiva pistää sielun liikkeeseen

Timo-Juhani Kyllönen sävelsi universaalin 2000-luvun messun.

Messin pysyvillä osilla on tuhatvuotinen rakenteensa: kyrie – gloria – credo – sanctus – agnus dei.

Tähän ytimeen säveltäjät ovat tarttuneet milloin innokkaammin, milloin vähemmän. Koska jumalanpalveluksissa esitetystä musiikista ei tekijänoikeuskorvauksia tipu, on ymmärrettävää, että ammattisäveltäjät elävät jälkimmäisessä tilanteessa. Harmi, sillä latinankielinen teksti tekee messusta universaalin esittäjä.

Tänä vuonna orkesterisäestyksellisiä messuja on kuitenkin Suomessa yllättäen kantaesitetty kaksi: Kesä alkoi Porin kaupungin 450-vuotisjuhliin tilatulla **Jukka Linkolan Deus Procter**-messulla. Kesä päättyi Espoon kaupungin ja seurakunnan 550-vuotisjuhliin tilattuun **Timo-Juhani Kyllösen Missa Festivaan**.

Linkolalta teoksen tilasi Pori Sinfonietta ja Kyllöselä espoolainen **Urku-yö ja Aaria**-festivaali. Milloinkahan joku seurakunta tilaisi itselleen messun?

Messussa koko maailma

Säveltäjät myös arkailevat messua. Jumalanpalvelus on etääntynyt satunnaisen kirkossakävijän ulotumattomiin. Mikä tilaisuudessa on välttämätöntä, ydin?

Oli virkistävää kuulla Timo-Juhani Kyllösen innostunut vastaus

TIKKA LUUKKA / STUDIO FOTO

Timo-Juhani Kyllönen on opiskellut sävellystä Moskovassa Tšaikovski-konservatoriossa.

siihen, miksi hän on jo pitkään halunnut säveltää juuri messun. Hänen katseensa oli nimenomaan ytimessä, mieleen nousivat välittömästi latinankielisten tekstien teemat, painotukset ja sisältö, kun tilaus oli varmistunut.

– Olen saanut lahjan. Koen, että tehtäväni on välittää sen avulla jotain Jumalasta. Katso nyt vaikka credo, uskontunnustus – siinä on koko maailmankaikkeus!

Kyllönen muistutti myös ihmiseloon kuuluvista tunteista, jotka näkyvät kaikki messun ordinarium-osissa.

Ja siinä se on

Urku-yö ja aarian konsertissa viime viikon torstaina kantaesityksensä saanut *Missa Festiva* on oikea ja tosi 2000-luvun messu. Sen sanoma on luovuttamaton, mutta käsittelytavassa on ennakkoluu-

lotonta raikkautta. Periluterilaisen angstin sijaan ahdistus on luonteeltaan toisenlaista.

Kyllösen kosmopoliittisuus, maailmankansalaisuus kuuluu, ehkä korviinpistävimpänä lattareirytmien muodossa. Messu on täynnä tunnelmiltaan yllättäviä kohtauksia. Jumalaa voi lähestyä *Gloriassa* pelonsekaisella kunnioituksella ja uskoa tunnustaa epävarmana. Pacem, rauha, voi kasvaa jättimäiseksi.

Marianne Gustafsson Burgmannin soittamat urut loivat tukevia runkoja **Kari Tikkan** johtaman Kansallisoopperan orkesterista kootulle jousi- ja lyömäsoitinorkesterille. **Nina Kronlundin** valmentama kuoro, **Novena Ensemble** teki upeaa työtä tekstuurin parissa, jossa uskon oman äänen oikeellisuuteen pitää olla vahva.

Solistit **Sauli Tiilikainen** ja **Tiina Vahevaara** saivat käyttää hyppyyssään koko rekisteriä, mutta tempu ei ollut tärkeä, vaan tavoiteltu soinnin avonaisuus. Jumalan edessä lauloivat myös mies ja nainen.

Jos tämän kaiken kuulisi uudestaan kolmen kuukauden päästä, teos olisi vielä varmempi, kypsempi ja auenneempi. Kyllösen väri- ja rytmipalettia on mahdollonta ammentaa kerralla täysin hallituksi, saati kuulluksi.

Voimaa, värejä, tunteita. Kaikki puolituntisen messun aspektit täyttävät mielen pitkäksi aikaa. Milloinkahan tämän voisi kuulla seuraavan kerran? Kuka ottaa haasteen vastaan?

ANNMARI SALMELA

Timo-Juhani Kyllönen johtaa kahta kuoroa Inkoon kirkossa la 19.11.

Esbo Kammarkör ja Västranylands Kammarkör esittävät Timo-Juhani Kyllösen johdolla hänen säveltämänsä Missa Festiva Op.78 baritonille, sopraanolle, uruille, sekakuorolle ja orkesterille Inkoon kirkossa lauantaina, 19.11. klo 19. Teos on Urkuyö ja aarian sävellystilauksena Espoon kaupungin ja kirkon 550-vuotisjuhlavuotta varten. Kantaesitys tapahtui Espoon tuomiokirkossa 7.8.2008, esittäjinä Kansallisoopperan orkesterin solistit, baritoni S. Tiilikainen, sopraano Tiina Vahervaara sekä Novena-kuoro Kari Tikkan johdolla.

– Esbo Kammarkör esittää johdollani myös Gaudente-nimistä joulumusiikkia, jonka on sovittanut ja säveltänyt A. Öhrwall ja Västranylands Kammarkör osia myös norjalaisen Knut Nystedtin Messusta, Kyllönen valottaa Inkoon ohjelmistoa.

Joulukonsertti 3.12. Masalassa

Kyrkslätts Damkörillä on

perinteinen joulukonsertti la 3.12. Masalan kirkossa klo 19. Solisteina ovat sopraanot Aurora ja Olivia Kyllönen sekä Maria Luz Perez.

– Esitämme mm. W.A. Mozartin Missa Brevis in Bb-dur urkujen säestyksellä. Urkurimme on Julia Tamminen, joka esittää tauon jälkeisen urkusooloteokseni Kolme Alleluiaa uruille Op.45 d-f. Tämän lisäksi ohjelmistossamme on suomalaisia, englantilaisia ja ruotsalaisia perinteisiä joululauluja. Yleisökin pääsee mukaan laulamaan joulun ylistyslaulua, Riemuitse Siion, jota säestää Aurora, sello ja laulu, Sabina, huilu ja Olivia Kyllönen, viulu sekä laulu, kuoroa johtava Kyllönen kertoo.

Savonlinnan oopperajuhlat on tilannut säveltäjältä koko perheen Norppa-oopperan, joka kantaesitetään kesällä 2013 Savonlinnassa, Olavinlinnan näyttämöllä. Siinä esiintyy 80-henkinen Savonlinnan Oopperakuoro, nuorisokuoro, orkesteri ja laulusolisteja.

L.K.

TIMO-Juhani Kyllönen johtaa konsertin Inkoon kirkossa 19.11.

Kirkkonummen Sanomat 13.11.2011